

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Prof. Dr. Albert-Peter Rethmann

Posudek

Tomáš Holub, Boj proti terorismu ve světle nauky o tak zvané „spravedlivé válce“.
Návrh kriteriologie, Dizertační práce předložená na Katolické teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, Praha 2008

T. Holub rozdělil svou dizertaci do pěti částí, kterým předeseílá úvod a které ústí do závěrečného shrnutí. První část slouží k představení a reflexi fundamentálně-etických východisek autora. Už zde je patrný základní argumentativní tón předložené dizertace, totiž nezbytné vřazení etiky válečného konfliktu do celku etiky míru (19). Autor ukazuje v této kapitole, že základním otázkám fundamentální morálky nejen rozumí, ale že je umí také v kontextu zde reflektovaného tématu použít. Je zřejmé, a to v recepci interpretace klasické přirozenoprávní nauky (T. Akv. aj.) E. Schockenhoffem, že teologická etika vznáší nárok sdělitelnosti na základě rozumových soudů. Souvislost rozumu a víry vysvětluje a diskutuje Holub za pomoci Auera aj. a objasňuje, že křesťanská víra – i v rámci etiky míru – neformuluje (resp. nesmí formulovat) žádnou zvláštní náboženskou morálku, nýbrž že zakládá rozumovou morálku, která se nechá vírou v Boha Ježíše Krista a ve zjevení inspirovat, jejíž autonomní platnost však není vztahem k víře zrušena. Člověk jako bytost stvořená k obrazu Božímu a (eschatologicky) definitivně osvobozená Ježíšem Kristem má svým praktickým rozumem podle T. Akvinského podíl na providentia divina. Morální autonomie se tedy ve víře neruší.

Ve druhé části jsou představeny nejdůležitější milníky a obsahové aspekty nauky o spravedlivé válce. Každý z uvedených textů, které mají charakter pramenů, by mohl být samozřejmě představen ještě zevrubněji, a to zvláště biblické inspirace (2.3). T. Holub zde nicméně podává vydatný přehled dějinného vývoje reflexe fenoménu násilí a zacházení s ním v nauce o spravedlivé válce. Nejdůležitější myšlenky jsou zde představeny shrnujícím způsobem, který odpovídá předložené dizertaci. Zároveň slouží jako základ třetí části, jež ukazuje, že moderní etika míru staví klasickou nauku do nového horizontu.

Třetí část zahrnuje prezentaci dnešní nauky etiky míru a není již koncepčně omezena na „nauku o spravedlivé válce“, nýbrž sleduje cíl obhájit spravedlivý mír (Katechismus katolické církve) (64). Kteriologie etického hodnocení užití vojenských prostředků, kterou autor v těchto pasážích vypracovává, slouží jako pozadí pro představení a reflexi diskuze o vojenské reakci na atentát na newyorská „dvojčata“ 11. září 2001 ve vztahu k Afghánistánu a Iráku. V této čtvrté části se recenzent těší z dobře informované analýzy pramenů ze Spojených států amerických a Velké Británie.

V páté části navrhuje T. Holub kritéria pro užívání vojenské síly v rámci etiky mírového soužití s ohledem na boj proti terorismu. V kazuistice, která je provedena v nejlepším smyslu slova, diskutuje různé eticky relevantní formální a obsahové aspekty boje s terorismem.

Z formálního hlediska odpovídá předložená dizertace požadavkům kladeným na doktorskou práci. Že je jeden autor („profesor Schockenhoff“, 18) citován s akademickým titulem namísto pouhého jména, není v celkovém hodnocení relevantní. Významná je širší literatury, kterou dizertace zpracovává, zvláště německy psané práce k aktuální diskuzi o etice míru (Beestermöller, Hoppe, Justenhoven aj.).

Hned v Úvodu (2) své dizertace dává autor najevo, že diskuze o otázkách etického oprávnění užití vojenské prostředky z křesťansko-etického pohledu musí být bezpodmínečně pojednána v rámci etiky mírového soužití a v rámci rozhodného usilování o mír. Tím je zdůvodněna zásadní zdrženlivost, je-li na tyto otázky dávana pozitivní odpověď.

T. Holub nezůstává stát u obecného představení kteriologie pro užití vojenské síly v kontextu nauky o tzv. „spravedlivé válce“, nýbrž aplikuje tuto nauku diferencovaně na případ boje proti terorismu. Přitom autor zohledňuje jak způsob uvažování těch, kteří jsou za rozhodnutí užití vojenské prostředky (politické vedení státu, velení armády) odpovědní, stejně jako povinnost a úkol etika zohlednit oprávněné zájmy všech zúčastněných, a to i možných (a nechtěných) obětí (moral point of view).

Cíl předkládané dizertace není jen představit obecná kritéria, vyvozená v rámci nauky o spravedlivé válce, nýbrž dát odpověď na konkrétní otázku, totiž: zda, kdy a jak směji být vojenské prostředky v boji s terorismem užity. T. Holub zaujímá stanovisko, a je si vědom, že tak komplexní otázky, jako jsou ty, které představuje, zůstávají nakonec bez odpovědi; neboť etická pravda je vždy pravdou, jež se morálně nejlepšimu řešení může jen blížit, a sice

v rámci nutnosti dospět k rozhodnutí v omezeném čase a s omezenými informacemi (srov. otázky na s. 118). Často pak máme co dělat s dilematickými situacemi (143n), v nichž zůstává možná jen volba menšího zla, aniž mnohdy víme, která z alternativ jednání ono menší zlo představuje.

Předkládaná práce se vyznačuje tím, že představuje komplexnost problematiky přiměřeným způsobem a – při vědomí přehodnocení vlastního soudu – nalézá odvahu dát odpověď. Čtenář nemusí souhlasit s každou pozicí autora. Přesto nalézá v diferencovaně vypracované kriteriologii referenční body, s nimiž mohou v jeho posouzení etického oprávnění zásahu vojenské síly v souvislosti boje s terorismem konvenovat, resp. které mohou sloužit jako základ pro další rozvinutí mírové nauky v duchu křesťanské etiky.

Souhrnně je tedy třeba poznamenat, že předložená práce představuje text, který v této podobě tematizuje základy křesťanské etiky míru v České republice poprvé, aktualizuje je a rozvádí v souvislosti s problematikou boje proti terorismu.

Rád doporučuji předkládanou dizertaci k přijetí.

Praha, 6. května 2008

